

גו א ב ג מ"י פ"ז מהל'
מעשר הלכה ז'
גה ד מ"י פ"ג מהל'
תרומות הלכה ט'
וע"ש וב"מ:
גה ה מ"י ט"ז הל' יב:

תוספתא ר"ד

העשיר העני אין מפרשין
עליו וזכה הלה במה
שבדיו: מ"ט דלמיתה
עבוד רבנן תקנתא ומ"ט
דלעשירות לא עבוד
תקנתא: מיתה שכיחא
עשירות לא שכיחא
אמר רב פפא היינו
דאמרי אינשי מיתת חברך
אשר איתער לא אשר:

איכא בנייהו עניי כותיים. אומר ר"י ללא תקינו אלא בחזקת
עניי העיר ולא כמו שפירש הקונטרס דלמנא קמא גרי
אריות הם ולא יפריש בשבילם אלא בשביל עניי ישראל מפריש בכל
מקום שהם דל"כ לא נפקא מינה מידו מאי בנייהו: **תניא** רבי
אומר יורשין שירשו. מפרש עליהם
אבל לא ירשו לא מפרש עליהן ואסיפא
קאי ואם הלוה צפני צ"ד אין לר"ך
ליטול רשות מן היורשים אבל ארישא
דקמני מת לר"ך ליטול רשות מן
היורשים לא מלי קאי דכ"ש אם לא
ירשו שר"ך ליטול רשות יותר שאין
עליהן מוטל לפרוע חוב אציהן:
ובמעשה דקמינא דאביי. ואע"ג
דאמר התם צפני שהיה
נשוי (כתובות דף ט"א): דלוי אמרו ליה
הני חמשין דמי קטינא סלקוי סלקווי
הכא תקנתא דרבנן היא:

הילך דמיו חוששין שמא עשאו בו.
פירש בקוביא: לאמר שקיבל
המעות עשאו תרומת מעשר וקשה
לר"י דלאחר שמכרו אף יכול לעשותו
הא לא מיתסר משיכה שהרי ברשות
ישראל קאי אלא י"ל דשמה עשאו קודם
קצלת הדמים קאמר ופר"ך אטו
ברשיהו עסקינן דשקלי דמי ומשוו ליה
תרומת מעשר פירוש ומשוו ליה כבר
תרומת מעשר מעיקרא:
מעשר אביד בידו הי"ך דמיו.
מימה אמאי נקט השתא
הילך דמיו ועוד אמאי חוששין כלל
שעשאו אציו תרומת מעשר והא
אלדיה חוקק על חבר שאינו מוילא
דבר שאינו מתוקן מתחת ידו כדאמר'
(פסחים דף טו.) כחבר שמת והניח
מגורה מלאה פירות וי"ל דדומק
דקסבר דמסתמא אציו אמר לו אם
הוא מתוקן או אינו מתוקן ואם לא נטל
דמיו רמי אנפשיה ללוקח עלמנו ומדכר
שאמר לו אציו ואם לא מדכר חשבינן
ליה בחזקת מתוקן אבל כשנטול דמיו
ללוקח אחרים לא רמי אנפשיה ומדכר:
ובי נחשדו חברים אחרים שא"א מן
המוקף. מימה דתנן במסכת
ביכורים (פ"ג מ"ה) תרומת מעשר שזה
לביכורים צפני דרכים ניטלת מן
הטורח על הטמא ושלא מן המוקף
ואמר נמי צירושלמי בפ' ד' דתרומות
דכל התורה כולה למידה ומלמדה חוץ
מתרומת מעשר שמלמדה ואינה למידה
דתרומת מעשר כמיז (במדבר יח)
ממנו מן המוקף ומוקמי' ליה בתרומה
גדולה ולא בתרומת מעשר וצ"ל והב

עניי כותיים. שאם אין עניי ישראל צעיר ויש עניי כותיים
מפריש ללורסו ועבדס לעלמנו שאף הם זוכים בהן דכותיים
גרי אמת הם. ולמנא קמא גרי אריות הם ולא יפריש בשבילם אלא
בשביל עניי ישראל יפריש בכל מקום שהם: **וזכה הלה במה שצדו.**
הלוה הזה אינו חייב לפרוש משלו
שהרי הלוהו ע"מ שלא ליפרע הימנו:
דעבוד תקנתא. דקאמר מפרש עליו
בחזקת עניי ישראל ובהעשיר קמני אין
מפרישין עליו: **לא שכיחא.** הל"ך לא
חשו לה: **אשר.** האמן והחוק הדבר
לשון שריר וקיים(ט): **לא פאטר.** לא
תאמן: **שירשו קרקע.** שעליהם מוטל
המלוה לפרוע חובת אציהן: **מלא**
מחט. כלומר הניח קרקע מועט אין
זה מפרש בחזקת יורשין אלא כשיעור
דמי הקרקע: **מלא קרדוס.** כלומר
קרקע הרבה: **אפי' הניח מלא מחט**
גובה מלא קרדוס. כלומר כל חובו
לפי שהוא יכול לטרוף ולחזור ולטרוף
כל שעה שיפדוהו ממנו: **כי הוא**
מעשה דקטינא דאביי. צפני שהיה
נשוי בכתובות (דף ט"א): **דההוא** דהו
מסקי ציה מלא זוזי ושביז ושביק
קטינא שי חמשים אחא צבל חזב
טרפוה"א אחו יתמי יהבי ליה חמשין
וסלקוהו הדך אחא טרפה כו': **ישראל**
שאמר לנו. כולה מפרש ואזיל לה:
מעשר יש לך צדי. שהפסדתי מתצדתי
ללוקח: **והילך דמיו.** ומוכרה לי ונטל
זה את דמיו: **אין חושש.** ישראל זה
שמה לאחר שמכרו לו עשאו לוי זה
תרומת מעשר על מעשר אחר שהיה
לו צדינו דכיון דלא ידע כמה יש לו
צדו לא עביד ליה תרומת מעשר. אבל
אמר כור מעשר יש לך צדי ונתן לו
הדמים אסור ישראל זה לאכול הימנו
ואפי' הפריש תרומת מעשר לכהן לפי
חשבונו חיישין שמה לאחר שקיבל
הדמים עשאו לכולן תרומת מעשר על
תשעה כורין שיש לו צדינו מעשר הטובל
לתרומת מעשר דכיון דלא משך יכול
לחזור הלוי ואע"פ שהוא ברשות של
ישראל לא קנו לו מעותיו דאימת קנייה
האי לוי דלקנייה לישראל צקצלת מעות
הל"ך כי חזר צו ועשהו תרומת מעשר
חל עליו השם: **מעשר לאביד צדי.**
צפני אביד הודעמי שהיה לו מעשר
צדי: **מוקף.** סמוך כמו אין מקיפין
שתי צדיות (בב"ב דף ט"ג.) אסור להכיר
לומר תצוהה שיש לי במקום פלוני תהא
תרומה על זו שמה אותה שעה אינה
בעין ואם עשה עשוי: **כך אמר לי אבא.**
לפני מומו מעשר לך צדי: **חושש.** הלוי הזה: **לטרומת מעשר.** הראיה
לינטל הימנו. ואע"פ שזוקק על חבר שאינו נפטר מן העולם עד שיתקן
כל פירות טבילים שצדו הכא איכא למיחש דכיון שלא הוסיף צלואתו
סכוס מדה שמה לא היה יודע כמה יש: **אין חוששין.** שמוחזקת ישראל זה
שמיקנו קודם שמת ואע"פ שאין מוטל עליו: **לטרומת מעשר.**
הלא אין המעשר שלו אלא של לוי והוא ליה תורם שלא מדעת:
צפני

(א) [תקמן פה. כמותם
כפ.]: (ב) [ג' רבא וכן
אחא צדורן ערך אחר כ"ג].
(ג) [תוספתא רפ"ג].
(ד) [ימאל ו. וש"ג].
(ה) [ערווין ל: וש"ג].
(ו) [במ"י פ"ג מהלכות
תרומות משמע דלא גרס
כה מעשר לאביד כו'.
(ז) [בב"ב יג: ע"ש בצורות
נח: ע"ש מנחות נד:].
(ח) [ג' ר"ל לפירוט ט' וב"ב
קס: א' ע' כפ"א: טרפה].

תורה אור השלם

והחשב לבם
תרומתכם כדון מן הדגן
ובמקלוא מן הקיב:
במדבר יח כו

מוסף רש"י

שלא מן המוקף. מדכר
שאינו סמוך לו כלומר כלי
דליו מנייה וזה שרובין
(כ"ג) מן שאינו סמוך לו. מן
(ב"ב דף כ"ג) אין מקיפין
שתי צדיות. וזמנו (נדה
ט"א) מקפת וקורא לה שם.
לשון מקיפין ומגישין זה
לזה. ואסור להכיר להפריש
ממה שאין לפניו על מה
שלפניו. דשמה אחו שמה
סמוך עליו אינו בעין.
שלא כדן ניקב. ומלא
שאין אומר כלום ואובל
טבילים (חולין י"ג). ובחשב
לבם תרומתכם. גלוס
כמיז (ב"ב דף י"ג).

בשתי

לפני מומו מעשר לך צדי: **חושש.** הלוי הזה: **לטרומת מעשר.** הראיה
לינטל הימנו. ואע"פ שזוקק על חבר שאינו נפטר מן העולם עד שיתקן
כל פירות טבילים שצדו הכא איכא למיחש דכיון שלא הוסיף צלואתו
סכוס מדה שמה לא היה יודע כמה יש: **אין חוששין.** שמוחזקת ישראל זה
שמיקנו קודם שמת ואע"פ שאין מוטל עליו: **לטרומת מעשר.**
הלא אין המעשר שלו אלא של לוי והוא ליה תורם שלא מדעת:
צפני

